

— Markku Linna —

EU:n koulutus- ja tutkimus- ohjelmien tulevaisuus Suomen näkökulmasta

Ihan lähelle emme näe, huomauttaa Veijo Meri eräässä viisaassa kirjoituksessaan. Tämä pätee erityisesti murrosaikoihin. Tapahuu paljon, kaikki asiat koskettavat meitä ja haluamme olla niissä mukana. Tällaisessa tilanteessa on vaikea ottaa riittävää ajallista ja maantieteellistä etäisyyttä kokonaisuuden hahmottamiseksi. Tarkoitan Euroopan Unionin meillä olevia muutosprosesseja. Suhtaudumme Suomessa niihin hyvin sensitiivisesti, koska valmistaudumme hoitamaan EU:n puheenjohtajuutta vuoden 1999 jälkipuoliskolla.

Asiat ovat kasautumassa hoidettavaksemme: EMU:n kolmas vaihe alkaa vuoden 1999 alussa, meneillään ovat liittymisneuvottelut uusien jäsen ehdokkaiden kanssa, lisäksi näyttää siltä, että päätökset rahoituskehyksistä sekä maatalous- ja rakennepolitiikan uudistamisesta jäävät tehtäviksi Suomen puheenjohtajakaudella. Opetusministeriön kannalta suururakka on EU:n koulutus- ja nuoriso-ohjelmien uudistaminen. On todennäköistä, että ohjelmapäätökset tehdään vasta vuoden 1999 syksyllä.

On mielestäni rohkaisevaa, että EU:n tulevaisuutta hahmottelevassa Agenda 2000 -asiakirjassa nimenomaan tietoon ja osaamiseen liittyvät politiikat (knowledge policies) on nostettu etusijalle. Tämä tarkoittaa panostamista

tutkimukseen, koulutukseen ja innovaatiotoimintaan. Ajatuksena on, että tietopolitiikan keinoin voidaan parantaa Euroopan kilpailukykyä, lisätä taloudellista kasvua ja hyvinvointia sekä vähentää työttömyyttä.

Komission suunnitelmassa tietoyhteiskuntaa edistävät toimet ovat unionin sisäpolitiikan peruspilareita. Euroopan yhteisön perustamis-sopimukseen lisättiinkin Amsterdamissa viime kesänä elinikäistä oppimista tarkoittava johdantolause. Sen mukaan jäsenmaat ovat "vakaasti päättäneet edistää kansojensa mahdollisimman korkeata tiedon tasoa koulutuksen tavoitettavuuden ja jatkuvan ajantasaistamisen avulla." Näiden hyvien tavoitteiden vaikutus EU:n budjettiin jää nähtäväksi. Silti voi leikitellä ajatuksella, että Euroopan globaalit pääkilpailijat, Yhdysvallat ja Japani, näkevät tässä enteen: EU on muuttunut teräs-, hiili- ja maatalousunionista tietounioniksi.

Koulutusjärjestelmien ja koulutuksen sisältöjen kannalta yhtä merkittäväksi saattaa osoittautua EU:n jäsenmaiden yhteinen toiminta työllistymisen edistämiseksi. Amsterdamin sopimuksessa työllisyydestä tehtiin kaikkia politiikkalohkoja läpäisevä unionin yhteinen tavoite. Amsterdamin sopimus, Luxemburgin työllisyyshuippukokouksen hyväksymät

suuntaviivat ja niiden perusteella laaditut kansalliset toimintaohjelmat kytkevät koulutuspolitiikan aiempaa tiiviimmin työllisyyspolitiikkaan. Myös koulutus- ja nuoriso-ohjelmien tulee vastaisuudessa edistää työllistyvyyttä. Sen vuoksi on tärkeitä, että työllisyyden ja koulutuksen suhdetta pohditaan riittävän monipuolisesti. Lähtökohtana pitää olla osaamisen ja ihmisten voimavarojen kehittäminen. Ilman opetustoimen aktiivista osallistumista työllisyyden suuntaviivojen laadintaan on mahdollista, että EU:n sinänsä arvokkaat päätökset vievät koulutusta jopa liiaksi ammatillisia kvalifikaatioita korostavaan suuntaan. Koulutusohjelmien uudistamisesta Suomessa käydyssä keskustelussa tähän seikkaan on kiinnitetty aiheellisesti huomiota.

Tiedon Eurooppaa toteutetaan käytännössä muiden muassa tutkimus ja koulutusohjelmilla. Tarkastelen seuraavassa ensin tutkimuksen puiteohjelman ja sen jälkeen koulutusohjelmien uudistamista.

Tutkimuksen puiteohjelma

Euroopan unioni rahoittaa tutkimushankkeita t&k-puiteohjelmansa kautta vuosittain noin 17 miljardilla markalla. Tämän lisäksi jäsenmaat osoittavat puiteohjelman hankkeisiin saman suuruisen kansallisen rahoituksen, joten EU:n tutkimustoiminnan vuosittainen rahoitusvolyyymi on nykyisin noin 34 miljardia markkaa. Tämä on huomattava summa, mutta toisaalta on myös muistettava että se vastaa noin 8 prosenttia unionin jäsenmaiden julkisesta tutkimusrahoituksesta.

Suomalaiset ovat menestyneet unionin nykyisessä neljännessä puiteohjelmassa erittäin hyvin. Vuoteen 1997 mennessä suomalaisia oli mukana yli 800:ssa puiteohjelman hankkeessa, joihin suomalaiset olivat saaneet EU-rahoitusta yhteensä noin 950 miljoonaa markkaa. On arvioitu, että Suomeen tehtyjen maksusitoumusten kokonaismäärä on jo neljännen puiteohjelman puolivälissä Suomen maksuosuuden suuruinen. Neljännen puiteohjelman tutkimusprojekteissa on yliopistojen osuus ollut tähän mennessä 23,

tutkimuslaitosten 30 ja yritysten 33 prosenttia. Helsingin yliopisto ja Teknillinen korkeakoulu ovat olleet yliopistoista aktiivisimmat osallistajat.

Unionin seuraavan tutkimuksen puiteohjelman valmistelu alkoi virallisesti vuonna 1997, kun Euroopan komissio antoi ehdotuksensa viidennestä puiteohjelmasta. Puiteohjelmasta päättävät yhteisesti EU:n ministerineuvosto ja Euroopan parlamentti, minkä lisäksi jäsenmailta vaaditaan ministerineuvostossa yksimielisyyttä päätöksenteon eri vaiheissa. Päätöksentekoprosessi on erittäin raskas ja sen yksinkertaistamisesta on jo sovittu hallitusten välisessä konferenssissa. Uusi päätöksentekomenettely tulee kuitenkin sovellettavaksi vasta Amsterdamin sopimuksen ratifiointin jälkeen, joten viides puiteohjelma tullaan vielä päättämään nykyisellä menettelyllä.

Jäsenmaiden tutkimusministerit pääsivät kokouksessaan viime helmikuussa yksimielisyyteen neuvoston yhteisestä kannasta viidenteen puiteohjelmaan. Neuvoston näkemyksen mukaan ohjelma koostuu neljästä ns. temaattisesta ohjelmasta ja kolmesta ns. horisontaalisesta ohjelmasta.

Temaattiset ohjelmat ovat:

- elämän laatu ja luonnonvarojen hallinta
- käyttäjätavallinen tietoyhteiskunta
- kilpailukykyinen ja kestävä kasvu
- energia, ympäristö ja kestävä kehitys

ja horisontaaliset ohjelmat ovat:

- eurooppalaisen tutkimuksen kansainvälinen rooli
- innovaatio ja pk-yritysten osallistuminen
- inhimilliset voimavarat ja sosioekonominen tietopohja

Ohjelmien otsikot eivät ehkä ole parhaat mahdolliset, mutta niistä saa kuitenkin karkean kuvan siitä, mihin tulevan puiteohjelman tutkimustoiminta painottuu. Neuvosto esittää, että puiteohjelman budjetti olisi 14 miljardia ecua eli noin 85 miljardia markkaa. Komission ja Euroopan parlamentin näkemyksen mukaan

puiteohjelman budjetin tulisi olla 16,3 miljardia ecua. Onkin todennäköistä, että puiteohjelman kokonaisbudjetista käydään vielä kova kiista neuvoston ja parlamentin välillä. Ohjelman rakenteesta ja sisällöstä neuvosto ja parlamentti ovat onneksi pääosin samoilla linjoilla.

Suomi on korostanut valmistelun eri vaiheissa tutkimus- ja kehitystoiminnan keskeistä merkitystä ja on pitänyt komission alkuperäistä 16,3 miljardin ecun esitystä hyvänä lähtökohtana keskusteluille. Mielestämme lisäresursseja tulisi kohdistaa erityisesti alueille, joilla on keskeinen merkitys kehitettäessä Euroopan kilpailukykyä sekä luotaessa edellytyksiä uusien työpaikkojen syntymiselle.

Näyttää todennäköiseltä, että päätös puiteohjelmasta tehdään vasta lokakuussa. Syksystä tulee kiireinen, sillä ennen ensimmäisten hakuierosten avautumista on vielä tehtävä päätökset puiteohjelmaan sisältyvien seitsemän tutkimusohjelman tarkemmasta sisällöstä ja toimeenpanosta sekä puiteohjelman osallistumis- ja hyödyntämissäännöistä.

Tutkimusohjelmat on tarkoitus toteuttaa noin kahdenkymmenen ennalta määritellyn avaintoiminnon puitteissa. Avaintoimintoja olisivat muun muassa ravinto ja terveys, ikääntyvä väestö sekä multimedian sisältötuotanto. Avaintoimintojen lisäksi kuhunkin tutkimusohjelmaan sisältyisi perustutkimus ja -teknologiaosuus sekä yhteiseurooppalaisen tutkimusinfrastruktuurin kehittämistä. Tutkimusohjelmien rakenne vastaa pääosin Suomen esittämiä käsitteitä.

Erityisesti perustutkimuksen ja -teknologioiden mukaanottoa tutkimusohjelmiin pidän kannattavana. Pidän myös tärkeänä, että perustutkimus- ja teknologiaosuus täydentää ja yhdistää eri avaintoimintoja sekä mahdollistaa uusien ideoiden syntymisen. Tässä osuudessa aihealueita ei pitäisi määritellä tarkasti ennakolta, vaan "bottom up" -periaate tulisi säilyttää mahdollisimman pitkälle.

Suomi on korostanut puiteohjelman valmiste-

lun eri vaiheissa, että humanististen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen osuuden tulisi olla komission ehdottamaa suurempi. Mielestämme tämä edistäisi puiteohjelman tavoitteiden toteutumista erityisesti kansalaisten odotusten ja elämän laadun osalta. Suomi ei kuitenkaan ole kannattanut erillistä ohjelmaa sosioekonomiselle tutkimukselle, sillä tämän alueen tutkimuksen tulee mielestämme toteutua läpäisevästi koko puiteohjelmassa. Neuvoston helmikuussa päättämän yhteisen kannan mukaisesti sosioekonomisen tutkimuksen näkyvyyttä lisättiin muodostamalla sille oma avaintoiminto horisontaaliseen "inhimilliset voimavarat" -ohjelmaan. Suomi tuki tätä ratkaisua, mutta olemme pitäneet sosioekonomisen tutkimuksen osalta tärkeämpänä tutkimustoiminnan sisältöä kuin sen näkyvyyden korostamista.

Puiteohjelma tarjoaa myös mahdollisuuksia tutkimus- ja teknologiayhteistyölle Euroopan unionin ulkopuolisten maiden kanssa. Nykyisin laaja kansainvälinen tutkimusyhteistyö on välttämätöntä globalisoituvassa maailmassamme. Yhteistyöllä on myös tärkeä merkitys EU:n laajenemisen valmistelussa. Jäsenyyteen valmistautuvissa maissa on monilla aloilla korkeatasoista tutkimusta ja osaamista. Yhteistyö parantaa myös lähialueittemme taloudellista tilannetta, minkä lisäksi erityisesti ympäristöntutkimushankkeista saadaan molemminpuolista hyötyä.

Koulutusohjelmat

Euroopan Unionin nykyiset koulutus- ja nuorisohjelmat Sokrates, Leonardo da Vinci, Nuorten Eurooppa ja Nuorten eurooppalainen vapaaehtoistyö päättyvät vuonna 1999. Komission marraskuussa 1997 julkaisema tiedonanto Tietojen ja taitojen Eurooppaan käynnisti jäsenmaissa laajan keskustelun näiden ohjelmien tulevaisuudesta. Tiedonannossa nousevat etualalle valmistautuminen tietoyhteiskuntaan, elinikäinen oppiminen ja työllisyys.

Opetusneuvosto keskusteli asiakirjasta heti sen

ilmestyttyä ja useat maat ovat lähettäneet komisaari Edith Cressonille kirjallisia kannanottojaan. Suomessa tiedonannon käsittely on ollut innostunutta. Keskusteluun ovat osallistuneet eri muodoissa keskeiset ministeriöt, opetusviranomaiset, opiskelija-, koululais- ja nuorisjärjestöt, opetusalan ammattijärjestöt ja yhteenliittymät, työmarkkinajärjestöt sekä nykyisten ohjelmien toimeenpanijat. Uskaltaa sanoa, että tässä laajapohjaisessa käsittelyssä on muodostunut melko yksimielinen Suomen linja.

Tästä syystä on paikallaan nostaa esiin joidakin kansallisessa valmistelussa korostettuja koulutuspoliittisia linjauksia. Haluaisin mainita neljä tärkeää teemaa: koulutus- ja nuorisohjelmien arvopohja, työllistyvyyden parantaminen, koulutusohjelmien ja rakennerahastojen suhde sekä liikkuvuuden edistäminen.

Kun kyse on koko unionin tulevaisuuden kannalta keskeisistä toimista, jotka pääosin suuntautuvat nuoriin, olemme esittäneet ohjelmien arvopohjan selkeämpää määrittelyä. Unionin kannalta keskeisiä arvoja ovat suvaitsevaisuus, kulttuurien monimuotoisuus, tasa-arvo sekä ennen kaikkea kestävä kehitys. Näiden arvojen konkretisointi käytännön tavoitteiksi ei aina ole helppoa. Esimerkiksi tasa-arvosta puhuttaessa EU:n toimielimillä on taipumusta rajata käsite vain sukupuolten väliseksi tasa-arvoksi. Meidän mielestämme EU:n koulutusohjelmien pitää edistää myös ikäryhmien ja alueiden välistä tasa-arvoa.

Arvopohjaan liittyy suomalainen tapa ymmärtää elinikäisen oppimisen periaate. Elinikäinen oppiminen on nähtävä samanaikaisesti sekä yksilöiden että yhteisöjen omaa toimintaa ohjaavana periaatteena. Elinikäisen oppimisen käsite pitää sisällään kaikki oppimisen muodot ja kaikki oppimisympäristöt, myös kodin ja koulun ulkopuoliset yhteisöt. Tämä sosiaalisen oppimisen näkökulma ei ole saanut uusien ohjelmien valmistelussa riittävästi huomiota. Suomen mielestä kolmannen sektorin, kansalaisuuden ja kansalaisjärjestöjen osuutta elinikäisessä oppimisessa ja ohjelmien toimeen-

panossa on vahvistettava.

Elinikäisen oppimisen periaatteesta seuraa, ettei mitään ikäryhmää mielestämme ilman muuta tule jättää ohjelmien ulkopuolelle. Suomi on pitänyt tärkeänä, että eri ikäryhmien tarpeet analysoidaan yhteisötasolla. Tällaisen tarkastelun perusteella yhteisön ohjelmia ja rahoitusvälineitä voidaan kehittää toisiaan täydentävästi.

Koulutus- ja nuorisohjelmat voivat antaa panoksensa työllisyyden parantamiseen. Opetusministeriö on painottanut, että parasta työllistymisen edistämistä on laadukas ja kaikkien saatavilla oleva peruskoulutus. Olemme korostaneet kannanotoissamme sitä, että koulutus- ja nuorisohjelmat edistävät työllistymistä välillisesti ja pitkällä aikavälillä. Ohjelmien tärkein työllisyyteen liittyvä tavoite on sosiaalisen syrjäytymisen ja työttömyyden ennaltaehkäisy. Koulutuksen työelämäyhteyksien ja ammatillisten aspektien ylikorostaminen, voi kuitenkin pahimmillaan johtaa vanhakantaiseen koulutuspolitiikkaan, jossa koulutuksen sisällöt ja tavoitteet on sidottu suppeasti määriteltyihin ammattikuviin.

Suomi on muistuttanut lisäksi siitä, että koulutuksella on välinearvon lisäksi sivistystä, itsetuntemusta ja hyvää elämää edistäviä tehtäviä. Koulutuksen ja oppimisen Suomessa nauttima poikkeuksellinen arvostus perustuu suurelta osin tällaisiin aidosti sokraattisiin arvoihin. Tässä katsannossa EU:n nykyisten ohjelmien keskeinen ajatus, eurooppalaisen ulottuvuuden vahvistaminen, on edelleen tärkeä tavoite. Uusissa ohjelmissa eurooppalaisuuteen kuuluvat mm. aktiivinen kansalaisuus ja kestävä kehitys.

EU:n koulutusohjelmilla ja alue- ja rakennepolitiikalla on selviä yhtymäkohtia. Suomi pitää yhteistyön edistämistä yhteisön toimintojen välillä hyödyllisenä. Vastaisuudessa on pidettävä erityisesti huolta rakennerahasto-ohjelmien ja koulutusohjelmien välisestä tarkoitukseenmukaisesta työnjaosta ja yhteistyöstä. Erityisesti tämä koskee Leonardo-koulutusohjelmaa ja Euroopan sosiaalirahaston yhteisöaloitetta. Koulutus- ja nuorisohjelmat ovat

volyymiltään ja rahoitukseltaan suhteellisen pieniä. Siksi on erityistä tarvetta kantaa huolta niiden identiteetistä.

Opetusministeriö tietysti kannattaa sellaisia itsestäänselviä, hyviä tavoitteita kuin ohjelmien hallinnon yksinkertaistaminen, käyttäjäystävällisyyden ja virtuaaliosallistumisen lisääminen, ohjelmien arvioinnin kehittäminen, hankkeiden tulosten parempi hyödyntäminen jne. Toimintojen tasolta haluaisin kuitenkin nostaa esiin vain yhden prioriteetin. Sitä ovat tähdenäneet lähes kaikki lausunnonantajat. Tarkoitetaan fyysistä liikkuvuutta. Se lisää kulttuurien välistä oppimista ja Euroopan eri alueiden keskinäistä yhteistyötä. Fyysinen liikkuvuus edistää myös työllistävyyttä parantamalla yksilöiden kielitaitoa ja ammatillista pätevyyttä, vahvistamalla itsetuntoa sekä lisäämällä motivaatiota elinikäiseen oppimiseen. Panostaminen liikkuvuuteen on erityisen tärkeää Euroopan reuna-alueille, mutta on ollut mieluista huomata, että tällä tavoitteella on vankkumaton kannatus kaikissa EU:n jäsenmaissa.

Koulutusohjelmien valmistelun nykyvaihe

Uuden sukupolven koulutusohjelmat eivät edenneet viime keväänä komission koneistossa aivan niin kuin toivoimme. Komissio luopui Tietojen ja taitojen Eurooppaan -asiakirjaan sisältyneestä puiteohjelman ajatuksesta ja käynnisti kolmen erillisen (Sokrates II, Leonardo da Vinci II ja Nuorten Eurooppa) ohjelmapäätöksen valmistelun. Päätösesitykset julkaistiin toukokuun lopussa pelkästään luonnosten statuksella. Tämä tapahtui niin myöhään, etteivät opetusministerit ehtineet käydä kesän 1998 aikana ohjelmista kunnollista poliittista keskustelua. Tiukan aikataulun vuoksi joudummekin jatkamaan poliittista periaatekeskustelua samaan aikaan kun pohdimme artiklojen yksityiskohtia ja ohjelmien toimeenpanoa.

Yleisarvioni komission esityksistä on myönteinen. Tulee mieleen talouspolitiikan suojelemaan kriitikon hokema: toimet ovat oikean suuntaisia, mutta eivät riittäviä. Voi panna tyytyväise-

nä merkille, että päätösesityksissä on otettu huomioon monet Suomen painottamat seikat. Tällaisia asioita ovat muiden muassa liikkuvuuden korostaminen, virtuaaliliikkuvuuden mukaan ottaminen omana toimenpiteenään, aikuisten entistä parempi mahdollisuus päästä mukaan ohjelmiin ja koululaisten liikkuvuuden mahdollistaminen. Esityksissä on myös melko hyvin käytetty hyödyksi nykyisistä ohjelmista saatuja kokemuksia. Näin taataan ohjelmien riittävä jatkuvuus. Tämä on käyttäjien kannalta tärkeää.

Käyttäjän näkökulmasta selvä heikennys sen sijaan on, että komissio esittää viiden vuoden ohjelmakautta aiemmin suunnitellun seitsemän vuoden sijasta. Ohjelmien suunnittelu ja toimeenpano eri tasoilla on siksi hidas prosessi, että pidempi ohjelmakausi olisi perusteltu. Tiedän, että useimmissa jäsenmaissa ajatellaan samalla tavoin. On lisäksi muistettava, että rakennerahastojen ohjelmakausi on seitsemän vuotta.

Komissio haluaa puuttua aiemmissa koulutusohjelmissä ilmenneisiin ongelmiin yksinkertaistamalla ohjelmien rakennetta ja hajauttamalla niihin liittyvää päätöksentekoa. Ensi silmäyksellä näyttää hyvältä: nykyisessä Leonardo-ohjelmassa on 19 erillistä tavoitetta, uuteen on tulossa vain kolme; Sokrateen tavoitteiden määrä supistuu yhdeksästä neljään; Leonardossa on nykyään peräti 23 toimenpidetyyppiä, uuteen ohjelmaan on tulossa kuusi toimenpidettä, jotka ovat samoja kuin Sokrates-ohjelman toimenpiteet.

Päätöksenteon ja toimeenpanon hajauttaminen järjeistää ohjelmien hallintoa ja tuo ne lähemmäksi kansalaisia. Hajauttaminen ei kuitenkaan saa merkitä ohjelmien liiallista "kansallistamista". Koulutusohjelmien olemassaolon oikeutus perustuu nimenomaan siihen, että ne toimivat eräänlaisina innovaatiolaboratorioina, joissa eurooppalaisen yhteistyön avulla parannetaan koulutuksen laatua. Koulutusohjelmat eivät voi olla tulonjakoinstrumentteja tai pelkästään kansallisen koulutuspolitiikan jatkeita. Siksi on tärkeää, että koulutusohjelman hank-

keita toteutetaan edelleen laadun ja kansainvälisen kilpailun periaatteita vaalien.

Vaikka komissio luopuikin koulutusalan puiteohjelman ajatuksesta, sisältyy ohjelmaesityksiin kuitenkin runsaasti integroivia ajatuksia. Tarkoituksena on lähentää yleissivistävää ja ammatillista koulutusta sekä vanhoja ja uusia koulutusmuotoja. Tärkeinä uusina elementteinä ohjelmaesityksissä ovat myös yhteydet yhteisön muihin ohjelmiin, kuten tutkimuksen viidenteen puiteohjelmaan, kulttuurin puiteohjelmaan ja rakennerahastoihin.

Suomi on kannattanut avointa, yhteistyöha-
skuista ja integroivaa lähestymistapaa. Pienessä, harvaan asutussa maassa ohjelmien ja rahoitusvälineiden synergiaan ja kriittisen massan luomiseen tähtäävät toimet ovat erityisen hyödyllisiä. On kuitenkin todettava, ettei komission esityksistä kovin hyvin selviä, miten yhteistyö aiotaan käytännössä toteuttaa. Tässä joudutaan liikkumaan yhteisön politiikka-alueilta toisille. Silloin on pidettävä tarkkaan vaarin toimivaltasuhteista ja suunniteltujen toimien oikeudellisesta perustasta. Kaikki jäsenmaat eivät olekaan olleet innostuneita esimerkiksi yhteyksistä rakennerahastoihin.

Komissio esittää koulutusohjelmien budjettiin 60 prosentin lisäystä. Tärkeimmät liisäyksen perustelut on mainittu edellä: Amsterdamin sopimus, Agenda 2000 -tiedonanto ja työllisyyshuippukokouksen päätelmät. Vaikka jäsenmaat ovat periaatteessa yhtä mieltä siitä, että koulutusohjelmat ovat olleet EU:n menestyksekkäimpiä toimia, on todennäköistä, että budjettiartikloista käydään syksyn mittaan vielä kiivaitakin keskusteluja. Suomen hallitus ei vielä ole ottanut kantaa koulutusohjelmien budjettiin.

Muita periaatekeskusteluja ja lisäselvityksiä vaativia kohtia ovat mm. jäsenvaltioiden asema päätöksenteossa ja toimeenpanossa, ohjelma-
komiteoiden tehtävät, koulutusohjelmien yhteensovittaminen keskenään ja muiden ohjelmien kanssa, kielten opetuksen ja oppimisen asema, eurooppalaisten yhteistyöverkostojen

rooli, seurannan ja arvioinnin toteuttaminen sekä selvitysten ja analyysien merkitys ohjelmis-
sa.

Tavanomaiseen tapaan komission esityksissä on vielä monenlaista, tahatonta ja tahallista, käsitteellistä epäselvyyttä. Komissio on esityksissään ottanut käyttöön useita uudissanoja ja käsitteitä, jotka useimmiten aiheuttavat vain sekaannusta. Pahimmillaan ne luovat uusia hallinnollisia rakenteita ja vievät toimivaltasuhteiden muutoksiin. Tällaisia arveluttavia käsitteitä ovat esimerkiksi "integroitu hallintorakenne" ja "eurooppalainen tietokeskus". Päätöstekstissä ongelmallinen on myös edellä käyttämäni termi tietopolitiikka (knowledge policy), koska siltä puuttuu yhteisöoikeudellinen perusta. Kokemus kuitenkin osoittaa, että suurin osa terminologisista sudenkuopista katoaa jäsenmaiden ja parlamentin kriittisessä käsittelyssä.

Suomen kannalta huolestuttava tekijä on aika. Tavoitteena on saavuttaa neuvoston yhteinen kanta koulutusohjelmista jo Itävallan puheenjohtajakaudella. Kesäkuussa 1999 kautensa päättävä Euroopan parlamentti ei ottane uusia tekstejä käsittelyyn 15.1.1999 jälkeen. Komissio toivoo päätösten valmistuvan kesä-heinäkuussa 1999, jotta siirtyminen vanhoista ohjelmista uusiin kävisi sujuvasti. Aikataulu on erittäin optimistinen. Myös Saksan vaalit saattavat hidastaa ohjelmien käsittelyä. Todennäköisempää on, että neuvoston ja parlamentin näkemysten sovittelu on meneillään Suomen puheenjohtajakaudella.

Monella tapaa hauras aikataulu edellyttää jäsenmaiden, neuvoston, parlamentin ja hallinnon eri sektoreiden hyvää yhteistyötä. Onneksi tilanne Suomessa ei anna aiheutta levottomuuteen. Komission tiedonannon ja ohjelmaesitysten analyysi sekä Suomen kannanottojen valmistelu on sujunut pohjoismaiseen tapaan tehokkaasti ja hyvässä yhteistyöhengessä. Ei ole mitään syytä epäillä, ettemmekö pystyisi muovaamaan nopeasti kestäviä kantoja ja hyviä parannusehdotuksia myös ohjelmien tulevassa käsittelyssä. (17.8.1998)